

LABOULBENIACEAE IN NEDERLAND III

door

A. MIDDELHOEK.

Verschillende entomologen zonden ons weer veel materiaal, inzonderheid de heren P. J. BRAKMAN, B. H. KLEYNSTRA en P. H. VAN DOESBURG Jr.

Ook al bevatten de zendingen niet altijd voor onze flora nieuwe soorten, zo zijn ze toch zeer waardevol voor de vermeerdering van de kennis en een juist inzicht in de grote vormenrijkdom.

Zo stellen *Laboulbenia vulgaris* Peyr. en *L. elongata* Th. ons vaak voor problemen. Deze twee soorten zijn uiterst variabel in grootte en kleur en in bouw, bovendien krijgt men ze zelden onbeschadigd in handen.

Alle vondsten te vermelden is door de gelimiteerde plaatsruimte niet mogelijk.

De kleine collectie in het „Leidsch Herbarium” zag ik door; daar zij geen nieuws bevatte zie ik van een uitvoerige verantwoording af. De kleine collectie door de Heer W. J. KOSSEN bijeengebracht en nu berustend in de „Hortus Botanicus” te Amsterdam bestudeerde ik eveneens; zij bevatte een paar nog niet eerder vermelde soorten, hieronder genoemd.

Laboulbenia vulgaris PEYR. vermeldde ik al voorlopig in het eerste artikel. Daar deze soort aanleiding geeft tot moeilijkheden geef ik er een betere afbeelding van.

De soort kwam o.a. voor op:

Dyschirius salinus Selm., J. P. BRAKMAN leg., Nieuw- en Sint-Joosland 29-IV-1943, op rechter dekschild.

Bembidion normannum Dej., J. P. BRAKMAN leg., Arendskerke VII-1945, op dekschilden.

Bembidion assimile Gylh., J. P. BRAKMAN leg., Beveland 5-VII-1943, op dekschilden.

Asaphidion flavipes L., J. S. ZANEVELD en S. J. VAN OOSTSTROOM leg., 23-6-1938, Hortus Leiden.

Bembidion testaceum Dfts., B. H. KLEYNSTRA leg., Bunde Jul. Kan. 14-IX-1932, op l. dekschild, r. midden- en achterpoot.

Het volwassen exemplaar hier afgebeeld is totaal 264 μ lang, het juveniele exemplaar meet 240 μ .

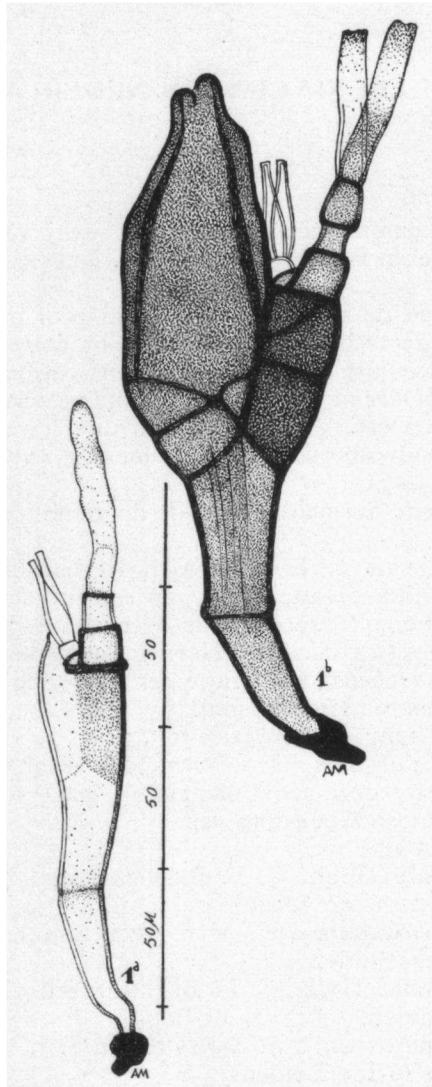

Fig. 1. *Laboulbenia vulgaris* Peyr., 264 μ lang, juveniel exemplaar 240 μ , op *Bembidion testaceum* Dfts.

De kleur van volwassen exemplaren is doorgaans van een donker rokerig grauwbruin.

Van *L. vulgaris* Peyr. worden met meer of minder recht diverse variëteiten beschreven.

P. LEPESME stelde voor deze zeer slecht gedefinieerde soort een uitvoerige diagnose op, met als type een zeer wel met onze afbeelding overeenkomende vorm.

Interessant is wat de Heer B. H. KLEYNSTRA mij schreef naar aanleiding van door hem gevonden besmette kevers van het genus *Bembidion*, o.a. *B. stomoides* Dej. en *B. elongatum* Dej., op 29 Mei 1929 door hem verzameld aan de oever van de Worm:

„De Bembidini, welke ik door „spoelen” op de oever ving, waren merendeels zo erg met de parasieten bedekt, dat ik het bij het vangen met het blote oog direct opmerkte. Ook viel het mij op, dat de dieren veel langzamer waren dan gewoonlijk.”

Het betrof hier *L. vulgaris*!

Laboulbenia pedicellata TH., op *Bembidion lunulatum* Fourcr. P. J. BRAKMAN leg., 22-V-1943 Walcheren, op halsschild en rechter dekschild.

Totale lengte van de afgebeelde exemplaren respect. 364 μ en 344 μ .

De exemplaren zijn volwassen zeer donker grauwbruin van kleur, maar in jonge staat licht strogeel. De soort onderscheidt zich vooral door het rechte tussenschot, dat de cellen 4 en 5, die even groot zijn, van elkander scheidt. In tegenstelling met de vorm uit het eerste artikel, betreft het hier de typische langgestrekte vorm.

Laboulbenia polyphaga TH., flora nov. spec. op *Badister bipustulatus* F., P. J. BRAKMAN leg., 12-V-1943 Oostkapelle, op rechter dekschild.

Totale lengte 320 μ . De hier onvertakte paraphyse kan vertakt zijn.

Laboulbenia elongata TH. op *Harpalus aeneus* F., 25-V-1947, Heeten, Overijssel.

Agonum marginatum L., 17-V-1943, Hilversum.

Pseudophonus griseus Panz., 30-VII-1947, Baarn.

Acupalpus flavicollis St., 24-VI-1947, Deventer, leg. P. H. VAN DOESBURG Jr., allen de schimmels op de dekschilden dragende.

Op *Europhilus fuliginosus* Panz., leg. P. J. BRAKMAN, 12-V-1943, Oostkapelle, op rechter dekschild.

Agonum moestum Dfts., leg. P. J. BRAKMAN, 12-V-1943, Oostkapelle.

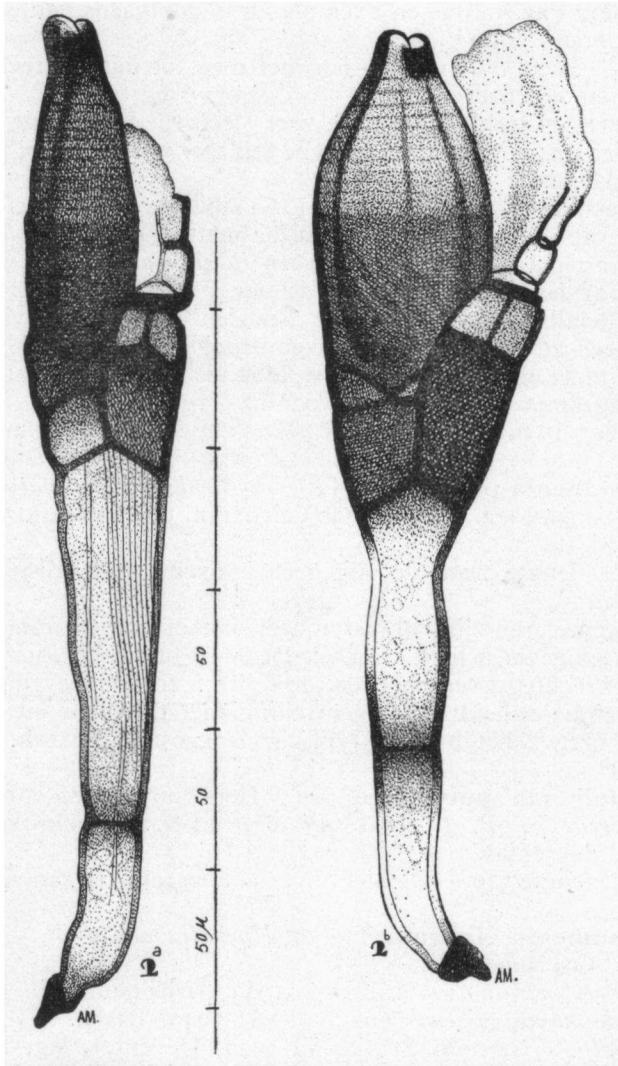

Fig. 2. *Laboulbenia pedicellata* Th., respect. 364 μ en 344 μ lang, op *Bemidion lunulatum* Fourcr.

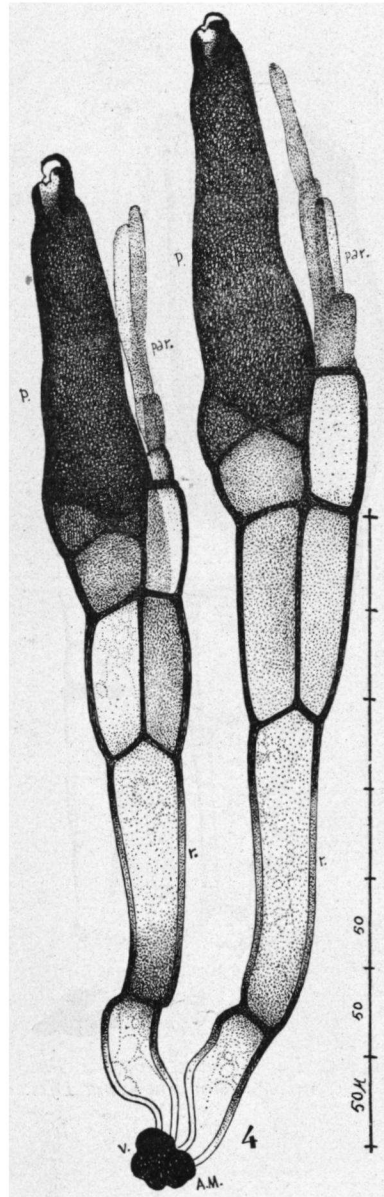
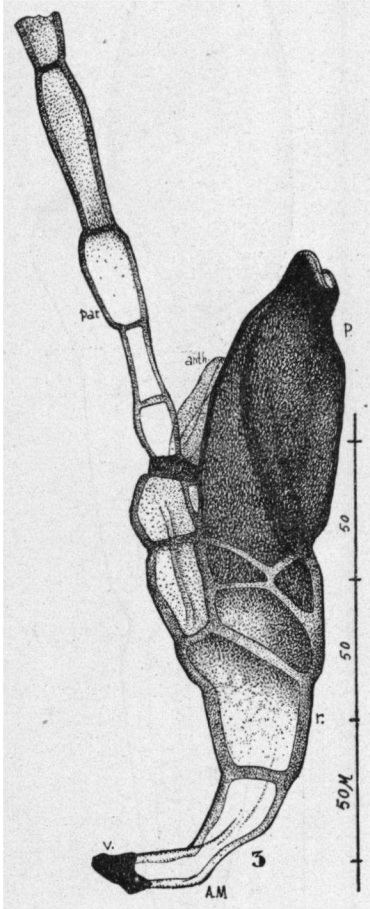

Fig. 3. *Laboulbenia polyphaga* Th., 320 μ lang, op *Badister bipustulatum* F.
 Fig. 4. *Laboulbenia elongata* Th., langste exemplaar 646 μ , op *Europhilus fuliginosus* Panz.

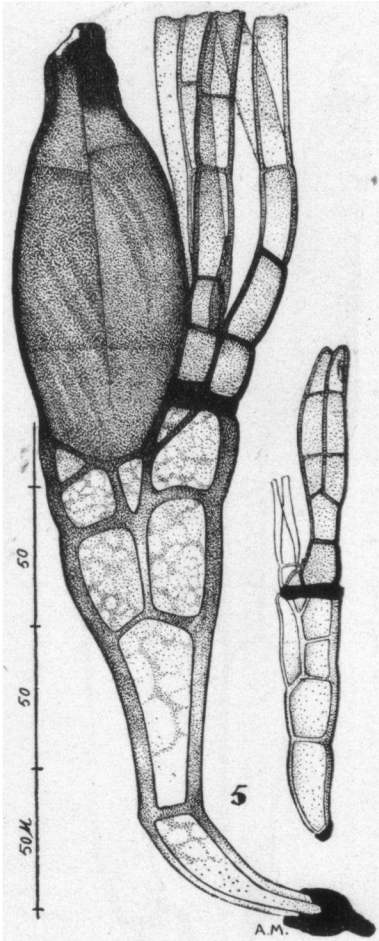

Fig. 5. *Laboulbenia elongata* Th., 323 μ , op *Agonum moestum* Dfts.

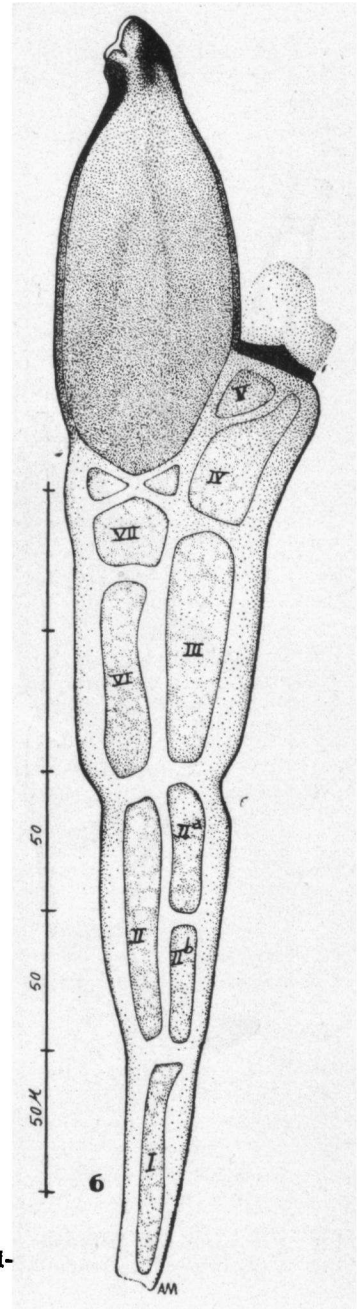

Fig. 6. *Laboulbenia elongata* Th., 448 μ collectie-KOSSEN met afwijkende cel II.

Uiterst variabele soort!

Het hier afgebeelde grootste exemplaar uit Oostkapelle op *Europhilus fuliginosus* was $646\ \mu$ lang.

Het exemplaar op *Agonum moestum* uit Oostkapelle mat $323\ \mu$, het juveniele exemplaar $190\ \mu$ totaal.

Een exemplaar uit de collectie-W. J. KOSSEN op *Calathus erratus* Schl. vertoonde een merkwaardige afwijking, cel II was hier door twee tussenschotten in drieën gedeeld!

De totale lengte van dit exemplaar was $448\ \mu$.

Bij vele genera vermeerderd het aantal cellen van het receptaculum door latere delingen van de eerst aangelegde cellen, een genus als *Laboulbenia* met een uit een streng gelimiteerd aantal cellen opgebouwd receptaculum heeft blijkbaar deze aanleg ook!

Laboulbenia filifera TH. flora nov. spec., op *Harpalus aeneus* F., leg. W. J. KOSSEN.

Enige exemplaren, beantwoordend aan deze soort, vond ik in de collectie-KOSSEN.

Het preparaat was in zeer slechte staat, zodat geen behoorlijke afbeelding gemaakt kon worden.

Laboulbenia elegans TH., flora nov. spec., op *Harpalus aeneus* F., leg. v. d. Laan, 12-IV-1936, Zuid-Limburg. Collectie-KOSSEN.

De soort is gemakkelijk te herkennen.

Cantharomyces Thaxteri MAIRE, flora nov. spec., op *Trogofloeus corticinus* Gravestein, leg. W. BOELEN, 6-IX-1947, Denekamp, bovenzijde achterlijf.

Deze soort werd in 1916 door MAIRE beschreven en door hem gevonden op *Trogofloeus bilineatus* Steph., te Digne, Frankrijk.

De soort schijnt in Europa vrij verspreid te zijn, hoewel niet algemeen. Zij werd ook gevonden in Polen en Hongarije.

Het samengestelde antheridium is moeilijk te zien en ontsnapt gemakkelijk aan de aandacht.

De gehele lengte van ons volwassen exemplaar was $114\ \mu$, het perithecium was $60\ \mu$ lang en $26,6\ \mu$ breed.

Het perithecium is helderbruin, de steelcel zeer licht strokleurig met een donkere vlek aan de laterale zijde. De basaalcel is licht strokleurig, de cellen daarboven gelegen met het antheridium weer helderbruin, de paraphysen zeer licht strokleurig.

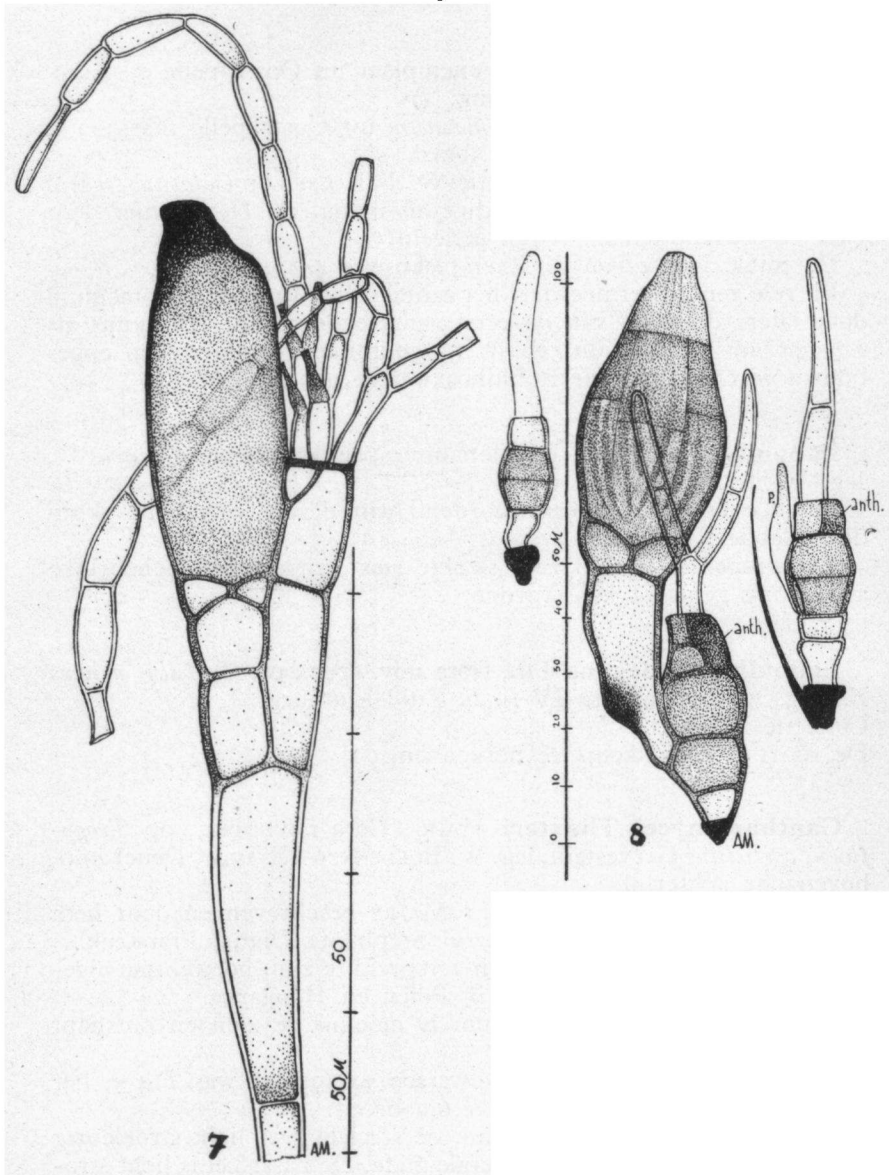

Fig. 7. *Laboulbenia elegans* Th., tot top perithecium 307 μ , op *Harpalus aeneus* F.

Fig. 8. *Cantharomyces Thaxteri* Maire, op *Trogofloeus corticinus*, een volwassen en twee juveniele exemplaren.

Een verrassende vondst was die van een vorm, behorend tot een nieuw genus; op *Catops nigricans* Spence, leg. A. HOLST (determ. W. BOELENS), 3-IV-1946 te Enschede.

Op dit kevergeslacht was tevoren nooit een vertegenwoordiger der Laboulbeniaceae aangetroffen. Wij vonden in het geheel een 20 exemplaren op slechts één kever.

Hieronder volgt de beschrijving.

Fam. Laboulbeniaceae

Barbariella nov. gen.

type species: *Barbariella tubantica*.

Dorsiventraal gebouwd.

Receptaculum onvertakt, bestaande uit een enkele rij van boven elkander geplaatste cellen, alleen aan de buikzijde van de onderste helft van het receptaculum ontspringen van twee steelcellen voorzien perithecia, of weinigcellige onvertakte paraphysen, al of niet voorzien van één terminaal geplaatst, flesvormig antheridium. Aan de buikzijde van de bovenste cellen van het receptaculum ontspringen weinigcellige, onvertakte paraphysen, al of niet van één terminaal geplaatst, flesvormig antheridium voorzien.

Perithecia enigszins dorsiventraal gebouwd, spoelvormig, in het bovenste gedeelte versmallend naar de spitse apex, sporen normaal.

Alle paraphysen zonder donkere septa, antheridiën spoedig verdwijnend?

Genus waarschijnlijk verwant aan het genus *Histeridomyces* Th.

Barbariella tubantica nov. spec.

Fungus hyalien of licht geel van kleur, receptaculum langgestrekt, bijna symmetrisch, opgebouwd uit 9 in een rij geplaatste cellen. De cellen 2-5 dragen perithecia of niet vertakte 2-4 cellige aanhangselen, de cellen van het bovenste deel van het receptaculum dragen niet vertakte 3-6 cellige aanhangselen.

Antheridiën aan de top van de aanhangselen alleenstaand, flesvormig, ook wel geheel afwezig.

Perithecia ongeveer symmetrisch, $3 \times$ zo lang als breed, plotseling breder wordend dan de uit 2 cellen bestaande steel.

Fig. 9a naar het holotype.

Op *Catops nigricans* Spence, leg. A. HOLST (determ. BOELENS), 3-IV-1946, Enschede. 20 jonge en volwassen exemplaren.

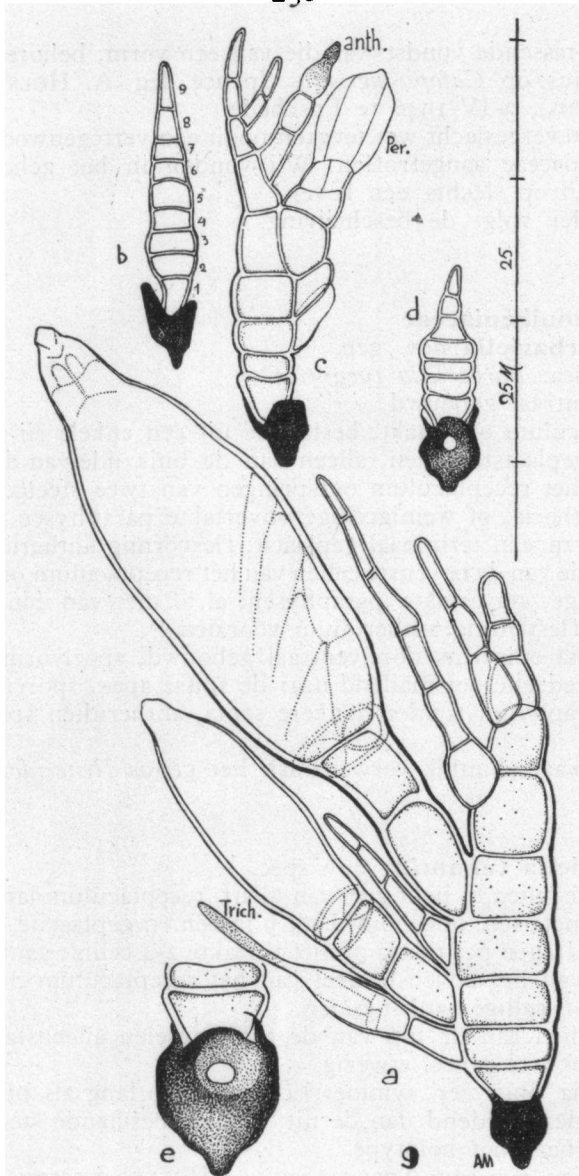

Fig. 9. *Barbariella tubantica*, op *Catops nigricans* Spence, 9a naar het holotype met 3 juveniele exemplaren b, c, d. Bij e voet van d met duidelijke porie, waar het haustorium bevestigd is geweest.

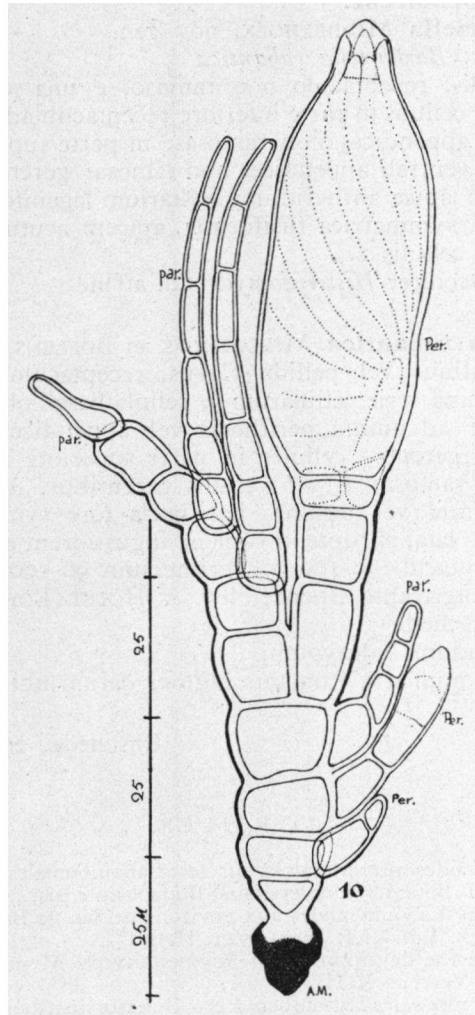

Fig. 10. *Barbariella tubantica*, totale lengte van voet tot top perithecium 174 μ , op *Catops nigricans* Spence.

Fam. Laboulbeniaceae.

Barbariella MIDDELHOEK, nov. gen.

Typus generis: *Barbariella tubantica*.

Dorsiventralis, receptaculo non ramoso, e una serie cellularum (normaliter 9), cellulis in parte inferiore receptaculi ad latere ventrali perithecia vel appendices non ramosas, in parte superiore receptaculi ad latere ventrali appendices non ramosas gerentibus. Appendices interdum apice antheridium solitarium lageniforme gerentes. Perithecia fere symmetrica fusiformia, apicem acutum versus attenuata, caule e cellulis 2.

Genus probabiliter *Histeridomyces* Th. affine.

Barbariella tubantica MIDDELHOEK et BOELEN, nov. spec.

Fungus hyalinus vel pallide flavus, receptaculo elongato fere symmetrico e una serie cellularum 9, cellula basali obconica, cellula secunda usque ad quinta perithecia vel appendices non ramosas e 2-4 cellulis gerente, cellulis in parte superiore receptaculi appendices non ramosas e 3-6 cellulis gerentibus. Antheridia solitaria lageniformia vel desunt. Perithecia fere symmetrica triplo longiora quam lata, abrupte in caulem angustiore attenuata. Tota longitudo receptaculi 90-100 μ . Perithecium 90-100 $\mu \times$ 24-30 μ .

In *Catope nigricante* Spence, leg. A. HOLST (BOELEN determin.), 3-IV-1946, Enschede.

Fig. 9 secundum holotypum.

„Tubantia” nomen a Romanis regioni datum ubi fungus reperi-
tus est.

Enschede, 26 Jan. 1948.

LITERATUUR.

- BANHEGYI, J., Etudes préliminaires sur les Laboulbeniales de la Hongrie. Index Horti Botanici Universitatis Budapestinensis, vol. IV, 1940.
- BANHEGYI, J., Les Laboulbeniales aux environs du lac de Balaton. Botanikai Közlemények. Bd. XLI, Jhrg. 1944, Heft 1-2.
- BOEDIJN, K., On the development of Stigmatomyces. Mededelingen van de Ned. Myc. Vereen. XIII.
- COLLART, A., A propos des Laboulbeniacées. Bulletin mensuel des Naturalistes Belges, Nos. 9-10, Septembre-Octobre 1945.
- LEPESME, P., XIX Laboulbeniacées parasites des Coléoptères. Mémoires du Muséum, nouvelle série, XX pag. 111 à 120.
- LEPESME, P., Catalogue des Laboulbeniales de la collection François Picard. Bulletin du Muséum National d'Histoire Naturelle, 2e s., t. XIII, No. 5, 1941.
- THAXTER, ROLAND, Contribution towards a monograph of the Laboulbeniaceae, part I-II 1895, part III 1908, part V 1931.